

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра політології

Затверджено

На засіданні кафедри політології
філософського факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри проф. Анатолій РОМАНЮК

**Силабус з навчальної дисципліни
«Політичний процес»,
що викладається в межах ОПП «Політологія»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 052 «Політологія»
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
2021 року вступу**

Львів – 2022

Назва курсу	Політичний процес
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра політології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 – Соціальні і поведінкові науки, 052 - Політологія
Викладачі курсу	Шурко Оксана Богданівна, канд.політ.наук, доцент кафедри політології
Контактна інформація викладачів	Shurko_o@ukr.net
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації через електронні ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	https://filos.lnu.edu.ua/academics/bachelor/curriculum-politology
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для того, щоб самостійно аналізувати політичні процеси як у державі, так і міжнародних відносинах, сформувані уявлення про вплив різноманітних чинників на політичні процеси в Україні, про основні фактори політичної модернізації та демократизації політичної системи, про діяльність та взаємодії політичних акторів. Тому у курсі представлено як огляд теоретико-методологічних підходів до вивчення політичного процесу, так і інструментів, які потрібні для вироблення і реалізації програми розвитку країни.
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Політичний процес» є нормативною дисципліною з спеціальності «Політологія», яка викладається в 3-му семестрі в обсязі 4 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Метою вивчення вибіркової дисципліни «Політичний процес» є ознайомлення студентів із основними принципами формування і функціонування сучасної політичної системи, самостійного аналізу політичних процесів та оцінки їх впливу на політичні рішення, що приймаються основними політичним акторами, формування у студентів професійних компетентностей, які сприятимуть їхньому вмінню використовувати сучасні підходи та інструменти для подальшої демократизації українського суспільства та його інтеграції в світове співтовариство.
Література для вивчення дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гайдай С.В. Дослідження суспільно-політичного процесу: особливості, складності та український контекст// Наукові праці МАУП. – 2017. Вип.52 (1) – С.85 – 93. 2. Мацієвський Ю. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991–2014) / Ю. Мацієвський. – Чернівці : Книги-XXI, 2016. – 552 с. 3. Новакова О.В. Політичний процес: сутність, зміст та сучасні тенденції розвитку: Навчальний посібник. – Луганськ, 2010. – 241 с. 4. Новакова О.В., Пашина Н.П. Політичний процес та політичні відносини. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2016. – 359 с.

	<p>5. Паламарчук М. О. Виклики модернізації в Україні: політичні аспекти: монографія / М. О. Паламарчук; за ред. О. В. Литвиненка. – К.: НІСД, 2014. – 152 с. 21.</p> <p>6. Парлюк В. І. Політичні реформи в Україні: перехід від трансформації до модернізації // Грані № 1 (129) січень 2016. – С. 47-52.</p> <p>7. Стойко О. М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах: монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; «Логос», 2016. – 416 с.</p> <p>8. Суспільно-політичні трансформації в Україні: від задумів до реалій /В.Ф.Солдатенко (кер.) та ін. – НАН України; Ін-т політ. і етнонац.досліджень. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 670 с.</p> <p style="text-align: center;">Інтернет ресурси</p> <p>1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/</p> <p>2. Бібліотека Гумер. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/istrp/index.php</p> <p>3. Фонд «Демократичні ініціативи» // Веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dif.org.ua/ua/</p> <p>4. Українське демократичне коло [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://polityka.in.ua/info/404.htm</p> <p>5. Київський міжнародний інститут соціології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kiis.com.ua/ua/news/view-86.html</p> <p>6. Урядовий портал http://www.kmu.gov.ua/control/</p> <p>7. Офіційний портал Верховної Ради України http://iportal.rada.gov.ua/</p> <p>8. http://www.president.gov.ua/ Офіційне представництво Президента України</p> <p>9. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України – http://www.nplu.kiev.ua/</p> <p>10. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України – http://www.ipiend.gov.ua/</p> <p>11. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень – http://www.ucipr.kiev.ua/</p> <p>12. Сайт Українського центру політичного менеджменту – http://www.politik.org.ua/</p> <p>13. Сайт журналу «Віче» – http://www.viche.info/</p>
Тривалість курсу	1 семестр/120 год.
Обсяг курсу	Всього 120 годин, з яких 48 годин аудиторних занять. З них 32 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 72 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Знати <ul style="list-style-type: none"> • механізм функціонування політичної системи, політичної влади, партійних систем; • значення і роль політичної еліти у державі та її вплив на перебіг політичних процесів; • особливості процесів політичної демократизації та модернізації; • роль та вплив на політичні процеси політичної опозиції;

	<ul style="list-style-type: none"> • суть виборчої кампанії та виборчого процесу; <p>- Вміти</p> <ul style="list-style-type: none"> • розрізняти політичні відносини суб'єктів політики; • аналізувати парламентські та президентські виборчі процеси ; • аналізувати міжнародні політичні процеси, місце та роль України в сучасному світі • аналізувати політичну поведінку конкретних суб'єктів політики; • визначати маніпулятивні технології та їх вплив на суспільство як наслідок діяльності тих чи інших політичних акторів. <p>В результаті успішного проходження навчальної дисципліни «Політичний процес» студент набуде:</p> <p><i>Спеціальні (фахові) компетентності:</i></p> <p>СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.</p> <p>СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.</p> <p>СК13. Здатність застосовувати теоретичні моделі ухвалення політичних рішень та формувати стратегії забезпечення прозорості процесу прийняття рішень.</p> <p><i>Програмні результати навчання після вивчення навчальної дисципліни «Політичний процес»:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. - РН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні. - РН18. Застосовувати теоретичні моделі прийняття рішень для вирішення професійних питань в сфері політичного та державного управління та здійснення публічної політики.
Ключові слова	Політичний процес, актори національного політичного процесу, політичний курс, програма розвитку, політична відповідальність, політична поведінка, суб'єкти міжнародного політичного процесу
Формат курсу	Змішаний: лекційні заняття проводяться дистанційно, семінарські заняття – очно.
	Проведення лекцій, практичних занять та консультації для кращого розуміння тем
Теми	1. Політичний процес як форма функціонування політичної

	<p>системи суспільства.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Соціальні підстави політичних процесів 3. Значення політичної влади для розвитку і функціонування політичних відносин 4. Теоретико-методологічні підходи до вивчення політичного процесу 5. Вплив політичних еліт на політичні процеси. Політичне лідерство. 6. Вплив політичних партій на розвиток політичних процесів. 7. Виборчі процеси і виборчі системи. 8. Феномен опозиції у публічній політичній діяльності 9. Політична діяльність: суть, типи, мотивація. 10. Політична участь та її різновиди. Електоральна поведінка. 11. Політичні рішення, їх суть, класифікація. 12. Політична стабільність і політична криза у політичному розвитку 13. Концепція політичного розвитку та політичної модернізації. 14. Політична демократизація суспільства 15. Технології політичного процесу. PR і виборчі технології 16. Конфлікт та згода в політичному процесі
Підсумковий контроль, форма	іспит в кінці семестру письмовий
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з основних політологічних дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату політичного процесу, розуміння джерел взаємодії політичних акторів
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції, колаборативне навчання (групові проекти, спільні розробки, групові розрахункові роботи, навчальні спільноти, тьюторство і т.д.), проектно-орієнтоване навчання, дискусія, семінари, самостійна робота, аналіз статистичних баз даних. Навчальні методи: пояснювально-ілюстративний, частково-пошуковий, інтерактивний, активізації навчання.
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребуватиме залучення персонального комп'ютера (принаймні лектором) і мультимедійного проектора. Крім того, бажано, щоби студенти також користувались персональними комп'ютерами. Для курсу не потрібно спеціалізованого програмного забезпечення (хоча воно може використовуватись за бажанням). Тим не менше, потрібне впевнене користування загальнодоступними програмами й операційними системами (з метою подання електронних матеріалів – електронна пошта, платформи Microsoft Teams, Zoom, Telegram, Moodle тощо). Також для курсу бажане володіння мінімальними навиками роботи з базами та масивами даних й інформації.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні: 40% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 40. • контрольні заміри (модулі): 10% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 10. • іспит: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50

	<p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсу). Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Суть, ознаки політичного процесу 2. Структура політичного процесу 3. Основні підходи до вивчення політичного процесу. 4. Політичний процес як форма функціонування політичної системи суспільства 5. Політична діяльність: суть, структура, детермінанти. 6. Політичне керівництво: суть, основні суб'єкти. 7. Форми участі індивідів у політиці. 8. Режими протікання політичних процесів. 9. Типологія політичних процесів 10. Політична активність та політична поведінка: суть і типи. 11. Виборча кампанія як форма політичної діяльності 12. Феномен опозиції у публічній політичній діяльності 13. Типи політичної опозиції 14. Прояви політичного бюрократизму у процесі реалізації політичної діяльності 15. Професійна відповідальність сучасної політико-владної еліти 16. Соціальні підстави політичних процесів

	<ol style="list-style-type: none"> 17. Теорія соціальної стратифікації 18. Суть і типи соціальної мобільності 19. Влада як основа політичних процесів: суть, ознаки. 20. Принципи розподілу влади: суть, механізм дії. 21. Легітимність влади: суть, типи. 22. Теорія еліти В.Паретто. 23. Г Моска про виділення еліти як умову існування цивілізації. 24. Р.Мілс про єдину владну еліту. 25. Р.Міхельс про співвідношення еліти і демократії. 26. Закрите і відкрите суспільство, істеблішмент і номенклатура. 27. Суть, структура та функції політичної еліти. 28. Основні теоретичні підходи до визначення поняття лідерства. 29. Суть, роль та функції лідерів у політичних процесах. 30. Теорія політичної системи Д.Істона. 31. Теорія політичної системи Г.Алмонда. 32. Комунікативна теорія політичної системи К.Дойча. 33. Структура, функції і типи політичної системи. 34. Механізм і апарат держави. 35. Суть, ознаки і елементи політичного режиму. 36. Типи політичних режимів та їх основні ознаки. 37. Суть і типи виборчих систем. 38. Вибори і виборчий процес. 39. Типи і функції виборів. 40. Мажоритарна виборча система: суть, типи. 41. Пропорційна виборча система. 42. Змішані виборчі системи. 43. Політичний ПР і виборча кампанія 44. Суть політичних партій, теоретичні підходи. 45. Основні етапи генези політичних партій. 46. Типологія політичних партій. 47. Роль і функції партій в суспільстві. 48. Групи тиску та їх вплив на політичні процеси. 49. Визначення та характеристика партійних систем. 50. Концепція поляризованості партійних систем Дж.Сарторі. 51. Взаємозв'язок партійної і виборчої систем. 52. Політичні рішення: суть, особливості. 53. Теоретичні підходи до аналізу рішень. 54. Класифікація політичних рішень. 55. Категорії аналізу політичних рішень. 56. Суть поняття «політична технологія» 57. Основні політичні технології 58. Виборчі технології. 59. Принципи, моделі політичної модернізації 60. Теорія політичного розвитку 61. Процес політичної модернізації суспільства 62. Політична демократизація суспільства 63. «Хвилі» демократизації за С.Хантінгтоном.
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

ДОДАТОК 1

Схема курсу «Політичний процес»

Тиж. / дата / год	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття) лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література/ Ресурси в інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
2 год.	Політичний процес як форма функціонування політичної системи суспільства.	Лекція	-Новакова О.В., Пашина Н.П. Політичний процес та політичні відносини. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2016.		
2 год.	Політичний процес як форма функціонування політичної системи суспільства.	Семінар, Групова робота		Опрацювання додаткової літератури по Т.1	
2 год	Соціальні підстави політичних процесів	Лекція	-Кравченко А. І. Соціальна структура: статуси і ролі // Соц.-політ. журн. — 1996. — № 2. -Бакун Л. А. Групи в політиці. До історії розвитку американських теорій // Політ. дослідження. — 1999. — № 1.		
2 год	Значення політичної влади для розвитку і функціонування політичних відносин	Лекція	Рябов С.Г. Державна влада: проблеми авторитету і легітимності. – К. : Національний ін-т стратегічних досліджень, 2007. – 117 с.		
2 год	Соціальні підстави політичних процесів	Семінар, Групова робота	-Кравченко А. І. Соціальна структура: статуси і ролі // Соц.-політ. журн. — 1996. — № 2.	Опрацювання додаткової літератури по Т.2	

			-Бакун Л. А. Групи в політиці. До історії розвитку американських теорій // Політ. дослідження. — 1999. — № 1.		
2 год	Теоретико-методологічні підходи до вивчення політичного процесу	Лекція	Гайдай С.В. Дослідження суспільно-політичного процесу: особливості, складності та український контекст// Наукові праці МАУП. – 2017. Вип.52 (1)		
2 год	Вплив політичних еліт на політичні процеси. Політичне лідерство	Лекція	-Кухта Б. Феномен політичного лідера. – Львів, 2000. -Кухта Б., Теплоухова Н. Політичні еліти і лідери. – Львів, 1996.		
2 год	Теоретико-методологічні підходи до вивчення політичного процесу	Семинар, Групова робота	Гайдай С.В. Дослідження суспільно-політичного процесу: особливості, складності та український контекст// Наукові праці МАУП. – 2017. Вип.52 (1)	Опрацювання додаткової літератури по Т.3	
2 год	Вплив політичних партій на розвиток політичних процесів	Лекція	Гайдай С.В. Дослідження суспільно-політичного процесу: особливості, складності та український контекст// Наукові праці МАУП. – 2017. Вип.52 (1)		
2 год	Вибірчі процеси і виборчі системи	Лекція			
2 год	Вплив політичних партій на розвиток політичних процесів	Семинар, Групова робота	Гайдай С.В. Дослідження суспільно-політичного процесу: особливості, складності та український контекст// Наукові праці МАУП. – 2017. Вип.52 (1) Сайт Українського центру політичного менеджменту – http://www.politik.org.ua/	Опрацювання додаткової літератури по Т.4	
2 год	Феномен опозиції у публічній політичній діяльності	Лекція	Стойко О. М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах: монографія. Київ : Ін-т		

			держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; «Логос», 2016.		
2 год	Політична діяльність: суть, типи, мотивація	Лекція			
2 год	Політична діяльність: суть, типи, мотивація	Семінар, Групова робота		Опрацювання додаткової літератури по Т.5	
2 год	Політична участь та її різновиди. Електоральна поведінка	Лекція			
2 год	Політичні рішення, їх суть, класифікація	Лекція			
2 год	Політичні рішення, їх суть, класифікація	Семінар, Групова робота		Опрацювання додаткової літератури по Т.6	
2 год	Політична демократизація суспільства	Лекція			
2 год	Концепція політичного розвитку та політичної модернізації	Лекція	Паламарчук М. О. Виклики модернізації в Україні: політичні аспекти: монографія / М. О. Паламарчук; за ред. О. В. Литвиненка. – К.: НІСД, 2014.		
2 год	Політична демократизація суспільства	Семінар, Групова робота	Парлюк В. І. Політичні реформи в Україні: перехід від трансформації до модернізації // Грані № 1 (129) січень 2016.	Опрацювання додаткової літератури по Т.7	
2 год		Лекція			
2 год	Технології політичного процесу. PR і виборчі технології	Лекція			

2 год	Технології політичного процесу. PR і виборчі технології	Семінар, Групова робота		Опрацювання додаткової літератури по Т.8	
2 год	Конфлікт та згода в політичному процесі	Лекція			